

УДК 378

Іван Михасюк, доктор економічних наук, заслужений професор, завідувач кафедри економіки підприємства Львівського національного університету імені Івана Франка, академік АН вищої освіти України, професор економічних наук Республіки Польща

ЗНАННЯ, КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНА ОСВІТА І РИНОК ПРАЦІ

Конкурентоспроможна освіта – це, насамперед, розвиток здібностей у студента через заохочення до навчання, бажання вникати в нове, зменшуючи при цьому силовий примус до навчання.

Ринок праці і систему вузів держава повинна синхронізувати.

Ключові слова: конкуренція, освіта, ринок праці, конформіст, масштабномислячий, синхронізація.

Літ. 3.

Іван Михасюк, доктор экономических наук, заслуженный профессор, заведующий кафедрой экономики предприятия Львовского национального университета имени Ивана Франко, академик АН высшего образования Украины, профессор экономических наук Республики Польша

ЗНАНИЯ, КОНКУРЕНТОСПОСОБНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ И РЫНОК ТРУДА

Конкурентоспособное образование – это, прежде всего, развитие способностей студента через поощрение к обучению, желание вникать в новое, уменьшая при этом силовое принуждение к учебе.

Рынок труда и систему вузов государство должно синхронизировать.

Ключевые слова: конкуренция, образование, рынок труда, конформист, масштабномыслящий, синхронизация.

Ivan Mykhasyuk, Dr. Sc. (Economics), Honorary Professor, Head of Business Economics Department Lviv National University by Ivan Franko Academician of Ukrainian Academy of Sciences of higher education Professor of Economics Poland Republic

KNOWLEDGE, COMPETITIVE EDUCATION AND LABOR MARKET

Competitive education is, first, the development of students' skills by encouraging learning, the desire of delve into the new, while reducing power compulsion to learn.

The state must synchronize the labor market and the system of Universities.

Keywords: competition, education, labor market, conformist, broad thinking, synchronization.

Постановка проблеми. Конкуренція знань, економіка знань і багатство – це кінцева мета нинішнього розвитку суспільства. Без розвитку науки та освіти кінцевої мети – щасливого майбутнього, багатства суспільства – не досягти. Для меркантилістів багатство – це гроші. У часи А. Сміта і Д. Рікардо багатство – це накопичення товарів. У часи Р.Д. Рузвельда і Л. Ерхарда багатство – це масовий платоспроможний попит.

Нинішня форма багатства народів – знання. А знання народжуються в університетських аудиторіях. Знання – це конкурентні переваги, рушійна сила нової економіки, носіями якої є фахівці нової формації. Проте, нинішня система освіти в Україні залишається авторитарною. Вона формує людину – конформіста, пристосованця, деіндивідуалізовану особу, яка не здатна до самостійної та відповідальної поведінки на основі свідомого ставлення до дійсності [3, 26].

Бурхлива світова глобалізація викликає модернізацію Вищої школи. Йдеться про інноваційну модель освітньої праці та інтелектуального капіталу: впровадження менеджменту якості освіти; індивідуально-консультативна робота студентів; діагностика знань; взаємодія з роботодавцями; розширення міжнародних зв'язків; формування європейського типу відносин між викладачем і студентом; формування конкурентоспроможного фахівця з науковим мисленням і діяльністю; формування фундаментальних довгоживучих знань, швидко змінюваних до соціально-економічних умов.

Болонський процес акцентує на індивідуалізації навчання. Адже в природі не існує середньостатистичного студента.

Отже, для того, щоб забезпечити конкурентоспроможність національної системи вищої освіти, здійснити перехід до суперцивілізації,

зорієнтованої на постійне підвищення ефективності власної діяльності, слід вникати у результати глобального дослідження нинішнього покоління, яке кидає виклик.

Йдеться не про сіру студентську масу, яка прийшла у ВНЗ, зокрема третьосортні (правда, у нинішній демографічній ситуації такі студенти заповнили аудиторії й краєвих ВНЗ), а про те, як знайти спільну мову із масштабномислячими студентами, для багатьох з яких наші нинішні лекції, заняття стають не цікавими. Адже вони, по-суті, живуть в “струї” високих технологій, в зовсім непередбачуваному світі, в епоху нестабільності, невизначеності.

Більшість з таких студентів розглядає нас – викладачів, як джерело порад, інформації, визнання і розуміння. Проте, розчарування у життєвських надіях веде до апатії і цинізму, невпевненості у завтрашньому дні.

А звідси – пропуски лекцій, і послідує негативні результати.

Більшість викладачів все ж таки намагається змусити студента відвідувати лекції завдяки частим “перекличкам”, впливом наставників, декана і інші відомі, як у минулому, здавалося б, могутні дисциплінарні важелі впливу.

Але ж яка користь від того, що студента все ж вдалось “загнати” в аудиторію? Адже його думки залишаються далекими від того, про що говорить викладач, тобто студент, по-суті, відсутній.

Схожі проблеми зустрічаються й у вузах країн Західної Європи, Америки. Проте, там студент сам оплачує за навчання і усвідомлює, що банківський кредит на навчання потрібно повернути. А для цього йому потрібні знання, тобто “взяти” у викладача максимум, щоб стати висококваліфікованим спеціалістом, влаштуватися на престижну роботу.

Такому студенту не потрібні подібні, як у нас дисциплінарні важелі.

Проте із “сірої маси” у нас все ж виділяються студенти, які вірять в себе, в силу індивідуальності.

Індивідуалізація навчального процесу – це розвиток здібностей, особистостей та вимог, що їх висуває ринок праці. Тому у вищому навчальному закладі слід створити такі умови, при яких кожен студент, котрий навчається, отримував би можливість проявити свою індивідуальність. Значною частиною це реалізується завдяки впровадженню у навчальний процес сучасних інформаційних та дистанційних технологій навчання самостійної роботи студента.

У деяких вузах, наприклад НУ ім. Вадима Гетьмана започатковують нові підходи до цієї

роботи, зокрема складання так званих карт. А саме, в таку карту, наприклад з дисципліни “Економіка підприємства”, входять за розкладом занять з максимальною оцінкою по 10 балів: активність роботи студента; виконання поточних контрольних робіт; виконання розрахункових завдань. Далі – виконання модульних контрольних завдань – 10 балів, виконання індивідуального практичного завдання – 5 балів, написання реферату згідно з заданою тематикою – 5 балів; критичний огляд надрукованих публікацій згідно з тематикою курсу – 5 балів, формування аналітичних звітів за графіком – 5 балів, додаткова навчальна наукова діяльність студента (участь в роботі олімпіад, конференціях, підготовка наукових публікацій) – 10 балів. Тобто всього за поточну роботу студента – 50 балів.

Проте, головне при цьому залишається диференціація допомоги в навчанні (для менш підготованих і більш підкованих студентів), фахова підготовка до ринку праці, забезпечення конкурентоспроможності та елітності сучасного фахівця, щоб спрямувати процес навчання на уміння застосовувати набуті знання у практичній діяльності.

З іншого боку – всі ці карти, графіки і ніші контролюючі як внутрішньовузівські, так і міністерські важелі впливу на студента не додають йому ентузіазму краще вчитися, а тим більше серйозно займатися наукою.

Лише елітні вищі навчальні заклади з високим рівнем власних науково-дослідних робіт разом з потужними науково-дослідними центрами можуть суттєво підвищити рівень освіти.

Нинішня університетська освіта зазнає надмірного і “прогресивного” реформування “зверху”. У подібних нововведеннях у нас стає дедалі більше. Проте, чи зацікавить це все студента взятись більш серйозно до науки?

Взяти приміром наукові гуртки. Наскільки і чи взагалі вони потрібні? Науковий гурток у національному, та ще й науково-дослідницькому університеті – це майже те саме, що танцювальний гурток у театрі опери та балету.

Результатом наукової роботи студента, його виступ на науковій конференції є бажання самого студента вникати в нове, вміння інтерпретувати новизну. Таким студентам-науковцям може бути не обов’язково відмінник чи учасник науково-студентського гуртка.

У відомих вузах світу студент сам зацікавлений в отриманні високих конкурентоспроможних знань. Він сам себе оцінює. До речі, у вузах Японії відколи появилася комп’ютерна техніка практикується самооцінювання під час тестування на комп’ютері.

Так чи інакше, в Україні сьогодні вища школа відстає від потреб ринку праці. Освіта до цього часу залишається здебільшого закритою системою. Це породжує протиріччя між потребами виробництва (ринком праці) і щорічним збільшенням числа осіб, які поступають у вузи.

Ринок праці повинен шляхом ефективної соціальної політики забезпечити мобільність робочої сили, науково-обґрунтованого соціального замовлення держави і бізнесу на підготовку спеціалістів.

У свою чергу держава повинна забезпечити синхронізацію ринку праці і системи вузів. Адже ВНЗ сьогодні відкривають двері всім бажаючим. Тобто виключається будь-яка система конкурсного відбору.

Крім цього держава повинна до кінця сформувати український ринок праці. Адже сьогодні ринок праці слабо пов'язаний з системою професійної підготовки, перепідготовки кадрів. А звідси – консервація низької продуктивності праці, оскільки роботу зберігають низько ефективні працівники.

Непередбачуваність нинішнього ринку праці – це – з однієї сторони надмірний випуск одних спеціалістів і навпаки, брак інших в т.ч. робітничих професій – з другої сторони. Це призводить до того, що молодий випускник часто виявляється непотрібним. І на сьогодні практично немає жодного видатного вченого (ні в Україні, ні за кордоном), який би висунув власну ідею перебудови суспільства в цьому відношенні.

Наше суспільство – надзвичайно складне. До того ж ситуацію поглиблює недооцінка освіти і науки в т.ч. її регулювання та управління. А з відси і – “ручне управління”, прихід до влади дистильованих “гречаних” депутатів.

Престиж будь-якої країни, її майбутнього визначає рівень освіти, науковий потенціал, клас інноваторів.

Нинішній ринок праці вимагає іншого відношення бізнесу і держави до людини. Це не прибуток, а турбота про людину, її розвиток. Адже найбільш перспективним об'єктом для інвестицій є людина. 67% світового національного багатства – це людський капітал [1, 18].

В наших вузах, в яких і формується цей капітал, лише 15 – 20 відсотків викладачів займаються наукою. Тому далекими від науки є і студенти.

Система освіти вимагає ефективної реформи і, насамперед, ліквідації навчальних закладів так званої третьої категорії.

Адже більшість з них приймає людей, які взагалі не можуть вчитись. Вони функціонально не грамотні.

З точки зору потреб суспільства проявляється протиріччя між фундаментальними знаннями і вимогами ринку на прикладний характер знань. За рахунок чого ці та інші протиріччя можуть бути розв'язані?

По-перше, за рахунок формування цивілізованого ринку праці; по-друге, якісної освіти і науково-обґрунтованого замовлення держави і бізнесу на підготовку спеціалістів (до речі, бізнес в Україні поки що не включений в систему підготовки кадрів).

Сьогодні Болонський процес занепокоєний з приводу “відпливу мізків” з країн Європи і, насамперед, Центральної і Східної, зокрема України. Адже це посилює бідність країн-донорів, що в кінцевому результаті вплине і на Європу в цілому.

Проте, на відміну від Західної Європи, з якої відпливають, зокрема у США, як правило “кращі мізки”, з України за кордон виїжджають у більшості, крім “кращих мізків” перспективні, кмітливі і ті молоді люди, які мають там родичів, матеріальну й інші можливості для такого виїзду, влаштування на працю чи навчання.

Молоді люди в Україні незадоволені, насамперед, відсутністю єдності поколінь, дозволів перспективним студентам, аспірантам обирати і розробляти напрями, які цікавлять їх. Тому студентам випускних курсів та аспірантам слід надати таке право при виборі наукових тем, незалежно від того, чи затверджені вони вищими інстанціями, чи ні.

Творчість нинішньої молоді людини починається з відбору тих напрямків наукової діяльності, які при менших зусиллях забезпечують їй комфорт.

Україна зацікавлена у науковій еліті. Її поки що репрезентують вчені середнього й вище середнього віку, що не дає надій на перспективу. Постає питання про нову еліту. Сьогодні майбутню еліту не приваблюють умови, насамперед, оплати праці. Щоб зацікавити перспективних молодих людей до подальшої науки, слід виходячи із досвіду ряду вузів передових країн, наприклад Німеччини, створити т.з. систему державної професури. При цьому відбір здійснювати на основі чітких і доволі жорстких критеріїв, враховуючи поступово й цензовий вік. Оплата їхньої праці суттєво повинна відрізнятися від “інших” [2, 16].

Паралельно слід організувати “нобелівські” короткі стислі лекції для молоді, лекції провідних фахівців, цикли лекцій в університетах і наукових центрах.

Слід зробити все, щоб припинити відплив з України заповнених знаннями “мізків”. Це не

ДИДАКТИЧНА СУТНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЕКОНОМІЧНОМУ ВИХОВАННІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

відноситься до міграційних процесів взагалі, як результату нинішньої бурхливої глобалізації.

1. Антільєв А.Г. Проблеми взаємодії вузів і роботодавців ринку праці / А.Г. Антільєв // *Вісник Вищої школи*. – М., 2012. – № 4.

2. Поктєв В.М. Збереження та відновлення

науки – запорука розвитку України як передової держави / В.М. Поктєв // *Вісник НАН України*, 2012. – № 1.

3. Семиноженко В.П. Ініціативна політика України як національний проєкт / В.П. Семиноженко // *Економіка знань: виклик глобалізації та Україна*. – К., 2007.

Стаття надійшла до редакції 12.10.2012

УДК 37.026.015.6

Олександр Шпак, доктор педагогічних наук, професор
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, м. Київ
Володимир Терес, кандидат педагогічних наук
Наталія Примаченко, кандидат педагогічних наук
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ДИДАКТИЧНА СУТНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЕКОНОМІЧНОМУ ВИХОВАННІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

У статті розкриваються особливості педагогічних технологій в економічному вихованні учнівської молоді. Акцентовується увага на організаційні та дидактично-методичні підходи та глибинний аналіз сучасних негативних явищ розвитку суспільства.

Ключові слова: педагогічні технології, особистість, спілкування, економічна свідомість, економічне виховання, навчальні технології.

Рис. 1. Літ. 8.

Александр Шпак, доктор педагогических наук, профессор
Национального педагогического университета имени М.П. Драгоманова, г. Киев
Владимир Терес, кандидат педагогических наук
Наталья Примаченко, кандидат педагогических наук
Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франко

ДИДАКТИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ В ЭКОНОМИЧЕСКОМ ВОСПИТАНИИ УЧАЩЕЙСЯ МОЛОДЕЖИ

В статье раскрываются особенности педагогических технологий в экономическом воспитании учащейся молодежи. Акцентируется внимание на организационные и дидактически-методические подходы и глубинный анализ современных негативных явлений развития общества.

Ключевые слова: педагогические технологии, личность, общение, экономическое сознание, экономическое воспитание, учебные технологии.

Oleksandr Shpak, Dr. Sc. (Pedagogic), Professor
Of National Pedagogical University by M. Dragomanov, Kyiv
Volodymyr Teres, Ph. D (Pedagogic)
Natalia Prymachenko, Ph. D (Pedagogic)
Drohobych State Pedagogical University by I. Franko

DIDACTIC ESSENCE OF EDUCATIONAL TECHNOLOGY IN ECONOMIC EDUCATION OF STUDENTS' YOUTH

The article describes the features of educational technology in economic education of students. The attention to organizational and didactic and methodological approaches and in-depth analysis of the modern negative effects of society development.

Keywords: pedagogical technology, personality, communication, economic consciousness, economic education, educational technology.

Постановка проблеми. Динамічні зміни в українському суспільстві, процеси глобалізації, інтеграції та диверсифікації суспільства висувають нові вимоги

до підготовки сучасної учнівської молоді. Перехід від епохи “знань” до епохи “інформації” ускладнюють навчальний процес, а також з’явилася необхідність у його інтенсифікації.